

ранений лев, виривав ся зі всеї сили, кричав роз'юшеним голосом :

— Пустіть, пустіть мене, най заплачу тому злодієвц, най німщу ся за свою тяжку кривду!

Кілька хвилин сего шаленого запалу, завзятушого термощеня до решти втомилн старого крепака-зробка, він нагло охляв зовсім і повалив ся, мов мертвий, на землю.

А вони?... вони обступили его довкола, приглядали ся йому пильно і дивували ся, що такого скоїло ся зі старим Паньком. Вони молоді — не розуміли старця; не зазнали панщини...

II. Їмость утікла.

Вже чотири роки минуло від тої хвилі, як вони обоє стояли перед малим стільцем сільської церковці у Клячові, присягаючи собі взіймну любов і вірність, а вона ще і до-смертний послух мужеві...

Мов з батога лопнуло, промайнуло чотири зими, чотири весни і тільки-ж літ, а четверта осінь стояла саме тепер.

Легко то зчислити час їх спільного життя, порахувати навіть дні і години, та не так легко збагнути те безмірне море турбот-горювання, зміряти ту безодню гризоти, ту купу невдач, в яких вони бродили від самого початку подружжя...

Ясних хвиль у їхньому життю так, якби зовсім не було: навіть довгодзюбний та тонконогий гість, бузьок, сей потішитель усіх бездольних бідаків, що з усієї сили старає ся своїм частим навідуванєм розбити турботи подружжя та потішити їх цілим хором пискливих сонранів, що ненастанно кличуть: „мама, мама папу!“ — і той не завитав ще ні разу під їх стріху. Чогось видко лякав ся...

Політика, політика — була причиною їх злиднів. Може і бузьок ізза політики, не маючи наприклад нового фракa, або іляесе рукавичок, не складав їм візити?

Він, се-б-то не бузьок, а священник зветь ся Денис Лугович, а вона також Луговичка, але Наталя на імя. Лугович був колись у нормальній школі, потім в гімназії, далі на теології, а тепер є „кооператором“ в Обідранцях.

вона — вона на теологію ніколи не ходила, але тепер є собі пані кооператорова у тих самих Обідранцях. Може воно і несправедливо, так що-ж?

О. Лугович уже мабуть родився щирим патрнотом та добрим політиком. Ще в гімназії почув на власній шкірі, що дійсно „тяжка доля руського політика“, бо его вигнали були із всіх середніх шкіл Австрії. Ізза політики він багато натерпівся на теології та й неменше тепер тота сама політика залляла єму за обшивку вже не один гладущик горячого сала зі шкварками.

Бо не було відай ні одного з'їзду „мужів довіря“ у Львові, не було віча в повіті, не було наради в селі, що обійшлось би без о. Луговича. Він повсюди вештався, сипав горячо патриотичні бесіди, аїтував між селянами, двигав єго із культурного та економічного занепаду, підносив пильно рівень єго політичної та національної самосвідомости.

І не було мабуть ні одного пана-дідича у цілій східній Галичині, котрий не був би съвято пересвідчений в тім, що о. Лугович то *paŕadykalniejszy Moskał*, який тільки у нас можливий.

Таке-ж пересвідчене пана колятора дуже зловіще для бідолошного руського съвященника.

Пані Луговичка щиро любила свого Дизя, рада би неба єму прихилити. Незмірно тішилась її слава чоловіка, що широким гомоном розходила ся по всіх усяодах, який то він щирий патриот та ревний діяч; серце живіше тьохкало, коли читала по часописах довжезні похвали за горячі та „основно обдумані“ промови свого чоловіка. Сама вона під'юджувала єго не раз до дальшої діяльности на народній ниві, сама додавала заохоти та витривалости у тяжкій борбі.

Але ниньою ставала пані Луговичка, коли гірка не-доля звалювала ся на неї тяжкою скалою, що своїм тягаром придавлювала у неї благородніші почування та прямовання і на думку приводила тільки одно: потребу хліба, хліба! Тоді Наталя забувала весь патриотизм, нехтувала усю роботу мужа, проклинала цілу Русь, весь її бездольний нарід, різні з'їзди та віча, всякі газети, ба навіть поштаря, що їх приносив з місточка.

Саме нині досєвіта Лугович вернув зі Львова з „народніх подвигів“. Три дні без упину щирі сини Русї радили над її лихолітем; багато було ріжнородних рефератів, вели ся широкі дискусії: то про питанє язикове, то знов про реформи політичні, економічні, суспільні та иньші многоважні справи.

Цілий нинішній день Лугович смачно проспав, випочиваючи по патриотичних, повних нождертвованя трудах. Над вечером збудили его до кави. На столику, біля вікна, лежали вже часописи, вижидаючи терпеливо читача. Лугович зиркнув на них і всьміхнув ся задоволено: „Не знать, що то „Бєсїда“ пише про наші наради?“ — прийшло єму на думку і він став сьвітити невеличку лампу, бо вже цілком було смеркло ся.

Засьвітивши, протяг ся на старій, витертій каналі та почав цікаво перебігати очима густо задруковані шпальти. В комнату увійшла їмость, несучи на повигинаній, жовтій тацї ріжного роду та зросту горнятка і риночки з молоком та сметанкою: давала каву.

— Пий, Дпзю, бо вистигне, і так ледво що тепла, — припрошувала панї Луговичка чоловіка, підсуваючи спору шкляночку смачної кави, з грубим на палець кожущком. Але панотець не звертав уваги на бесїду жінки про такі реальні річи як кава — хоч декому вона зістає ся вічним, недосяжним ідеалом — гадки народнього діяча буяли де иньше, у сфері иньших ідеалів: він бачив очима душі, як той бідолашний руський нарід підвів ся з віковичного лихолітя, як прозрів і найменший брат, всі сердешно полюбили ся, кріпко обіймили ся, як ціла Русь зміцніла і пішла туди, де днїє.

— Пий же каву, бо цілком вже зимна, — обізвала ся Наталя вдруге, але надармо: він не чув слів жінки, бо щораз глубше потопав в солодких мріях про будучність...

От уже розвидніло ся на галицькій Русі... Мов рожі цьвіт розвив ся хорошо руський нарід: всі до одного встоюють ся твердим, незломним муром за свої права. Нема вже хрунів, нема перевертнів, нема зрадників; все самі передові мужі, самі чесні борці за волю України-Русї. Завдяки нашим послам, вибраним з волї народу, аж тепер

настає гаразд у нашім краю; тепер ми пани у своїй хаті: на всіх громадських печатках лиш руські написи, всі табличці по селах та місточках писані по руськи; польської краски не побачиш вже ні на рогачках, ні на нридорожних стовпцях, о-о, ні вже! Се все пишає ся тепер у нашім синьо-жовтім одію. Дістанеш зазив до староства — так по руськи, йдеш до уряду, хоч би й як високого, так все там іде по руськи: кождий возний, кождий ексектор ніяк до тебе не заговорить, лиш по руськи та по руськи. Серце бєть ся із радощів, що живеш своїм житєм, у своїм краю, між своїми людьми...

А у просторім городі Льва, та-ж і ту все иньше стало: ту стремить у гору висока якась, гарна каменія, а на ній могутний, руський лев дре ся на скалу... Се що таке? — питаєш здивований, а далі читаєш підпис під тим львом: „Намісництво для руської часті Галичини і Буковини“. Остовпів бідака... Ледви прочунав, аж тут знов нове диво: під муром, на розі улиці стоїть собі дужий козак Запорожець у широких шараварах, в смушковій шапці з оксамітним мішком та золотим, товстим кутасом на єго кінци. От чудо! воскрес мабуть якийсь козарлюга. Ану-ко, піду ноздоровкаю ся з ним та може дещо розпитаю про давню бувальщину...

— Здоров був, брате козаче! Яким же чудом ти тут узяв ся?

— Та ніяким чудом, я-ж бо не жаден твій козак, а поліцай.

Так він відрізав, та й то, бігме, по руськи. Ну, се вже таки диво над дива! Львівський поліцай в козацькім одію, львівський поліцай говорить по руськи!...

От така то Русь стоїть — нривиджує ся панотцеві, пишина та богата, неначе крала, але знає таки, хто її на ноги поставив, відає, кому належить ся дяка. Бо от вона, вбрана у багряну габу, виступає пишино перед наших патриотів, зібраних на раду у великій сали „Народного Дому“ і тричі клонить перед ними свою мудру головку, прибрану в золотий вінець Данила і тричі дякує їм за працю, за невтомні заходи коло її долі...

Лугович мрів щораз то красні та солодні мрії... Шп. роки листки „Бесіди“, зігнувшись у половині, закрили зо всім щастєм осяяне лице патриота.

Їмость не втерпіла довше: жваво, мов кітка, прискочила до чоловіка, вирвала душком газету, зімняла в кулаці і шпурнула з нересердя під стіл. Лугович стямив ся, зірвав ся з канапи та взяв ся пити каву, та ба, вже троха запізно, тепер мусів вислухати всего аж до кінця...

— Пеш ти вже раз каву, великий політику, — кричала їмость, — бо як ні, то тоді в очи нею хлюпну! Що я? Твоя кухарка, щоб по десять разів носила ся з риночками та горнятками, пригріваючи що хвиля? Якби так на другу, то не обзивалась би тільки разів; даю, пий, а ні, то випеш потім люру, як вистигне! Але я все ще дурна... Чекай-но, небоже, зроби ти мені ще раз так, то побачим! От великий політик, все лиш газета та газета в голові, а ти, бідна жінко, хоч з голоду гинь, хоч на жебри йди: муки нема, круп ні крихітки, ніщо челяді дати їсти, ні коровам чим забілити!...

— Жінко, схамени ся! — почав Дзисько вговорювати покірним тоном, — та чейже не схочеш, щоб я у запаску убрав ся та йшов крупн оналати, се-ж нреці діло господні, а не господаря.

— Так, так, та певно не господаря; а те, що молодого збіжа нема ні троха, то також не діло господаря? що солома вся в стирті зігнила, а полову коням видавали замість січки, бо наймитам не хотілось різати, правда, се також до мене належить, а не до господаря?... Бо справді, що-ж? ти собі пан: по вічах їздиш, тягаш ся по якихсь там з'їздах, а як коли останеш ся дома, то вже газети не випустиш з рук. Ей, я тобі вже нераз казала: хотів панувати, було женити ся з графянкою, а то і сам бідуюш і мене в горе запроторив. Подиви ся на Бурбасову! чи то вона клопоче ся, що того нема, або того недостає? чи то вона журить ся чим, як я?! Все він придбає, про все памятає. А ти що придбав? га-а? що, що? і те, що я від тата взяла, все десь розтратив... Бо що-ж, тобі лиш політика в голові; а ти, жінко, роби, що хочеш, хоч головою об мур товчи... За що ти мене маєш? за кухарку?

Я печу ся цілий день в кухні, аж шкіра облазить, я бігаю з місця на місце, аж ноги попухли; а ти розвернеш ся, як пан, і далі до газети... До мене одна слуга: „Прому їмості до курій!“ друга до сніжарні, тут знов: „Прому дати коровам замастити!“ а тут ще у велебного газди і того нема. Ігі на таку господарку! А він пан, і з'їсти не прийде у свій час, лише посилай за ним, та клнч, та пригрівай... Я тобі кажу: хотів мати кухарку, то було собі Ганку взяти, бо я не на кухарку родила ся, то собі добре затям!...

— Та досить бо вже, досить, Натальцю! — втихомиряв Лугович покірним голосом розбурхані філі жіночого гніву.

— Яка я тобі Натальця, яка, нелюде!? Тепер „Натальцю“, який делікатний! А якби щось поговорити з жінкою, як у людей, порадити ся — де там, він з яким будь хлопом то й цілий день буде радити про політику, але з жінкою ніколи! От кину я тебе завтра, коли я тобі така немила, заберу, що моє, та й їду до тата, і не загляну сюди більше... бо вже остогидло мені таке капаретво!!

Лугвичка вибігла з безмірним пересердєм з хати, тріснувши за собою з усієї сили дверми. Лугович остав ся ні в снх, ні в тих...

*

На другий день, на самої Покрови був празник у прилученім селі, Податанім. Луговичевн треба було ще добре зраня бути на місци, щоб відслужити всі молебени, як слід по обряду. То-ж пані Лугвичка добре собі ще хропіла, коли він потелепав ся на празник.

Їмось вставала з ліжка звичайно десь коло девятої, отже і нині не мала розумної причини вставати раніше. Упоравшись з гардеробою та тоалетою, кинула ся мерщій прятати та варити обід. Жваво звинувнилась, перекуснула дещо сама, ренту засадила у руру, щоби був теплий обід для чоловіка, та хорошо, як лиш можна було, одягнувшись, поїхала...

Тимчасом Лугович мордував ся нині, як далі не йде. День, хоч осінній, шкварив таки добре, а тут треба було у тяжких, ненаручних ризах відбувати різні обходи, во-

досв'ятя, процесії, тай то все в додатку натще серце. Правда, капнув і з того деякий крейцар, та все таки не стала шкірка за виправу. Упоравшись нарешті зі всім, Лугович вертав домів в дуже лихій настрою. Голодний був, як вовк, тай злий неменше його...

— Ех, коби то Наталя хоч що доброго дала з'їсти, то чоловік попоїв би собі за всі часи... Воно й правда, що у неї на се ще ніколи не бракло конценту, так і нині можна мати надію...

З таким бажанєм у душі та солодкою слинкою на язичі Лугович зайхав на своє попівство. Скоренько, неначе ласа кіточка з подрів, зіскочив з воза та пустив ся в хату. Застукав до ганкових дверей, замкнено... пішов на кухню, але і тут двері до комнати засунені...

— Ов! Се що? — думав — якась несподіваночка!

Потім снитав у служниці, що тут крутилась по хаті:

— Настко, чуєш! де їмость?

— Поїхали, прошу єїмости.

— Та куди, коли?

— А от нині недавно, е, ні, брешу, вже такой троха давно.

— Але куди-ж, питаю ся, чи ти оглухла?

— Хиба вони що мені казали? Сіли тай поїхали.

— Ну, а ключ же від дверей де? не лишили?

— А-я, а-я, лишили, а он в бандурі; казали єїмостеви дати, як приїдуть.

— Та що в бандурі, як? Що ти верзеш, штурпаку?

— Та-ж обід, прошу єїмости, а бігме, але вже му-сїть трохи застиг.

— Але-ж я за ключ питаю, тумане, не за обід!

— Ніби я знаю.

По тій розумній відповіді вона порала ся далі коло обіду, виймаючи єго із рури і талашаючи при тім незручно одним тарелем об другий. Лугович вибіг тимчасом на двір.

„Чорт бери тих туманів, ні допитати ся у них про що!“ — бурмотів сердито, йдучи скорою ходою на тік, хоч сам не знав за чим і куди. Тут здибав дяка, старого як гриб, вже троха приглуховатого чоловіка.

— Ресентий, вам їмость нічого не казали, куди їдуть? — спитав у єго нетерпляче.

— Слава Ісусу Христу! — дяк низько вклонив ся.

— Та чуєте-ж бо, про що питаю? — Лугович щораз більше нетерпеливнив ся.

— Як отець духовний кажуть?

— Не казали вам їмость, куди їдуть? — крикнув сердито.

— По-ї-ха-ли? Ага, воно правда, Клим взяв обрік, бо казав, що кудись там їде. Може бути, що й там, не знаю.

— А нехай же вас усіх сто чортів пірве! — верещав на все горло панотець: — От, кара божя з такими людьми!

З пересерде́м скочив на віз, з котрого ледви що зліз перед хвилию і кликнув на фірмана:

— Їдь, дурню, до Клячова, а скоро, бо в карк на-береш!

Здивований незвичайним оборотом справи хлопець вдрапав ся скоро на фіру, шарпнув кілька разів віжками, попенкав, повйокав, обернув батіг грубшим кінцем і вніхав нарешті за браму.

Деревляний, розбитий віз тарахкотів на одну ноту, підскакуючи по дрібних камінцях і грудочках; ланцюхи від нашийників били ся об бляшану качку на кінці диншля, подзеленькуючи якомсь монотонно-сонливо, та вколисували фірмана до солодкої дрімки, що відбувала ся вздовж дорогою в супроводі похитування головою на всі сторони сьвіта.

Лугович непокоїв ся, аж страх: то вставав, то сідав, то штовхав фірмана, то вйокав на коні; а все щоб тільки скорше, щобн вивенити ся, де поділа ся жінка.

Їхав до Клячова, до її батьків. Думав, що вона певно утікла до них, бо вчора так казала... Чим більше вдумував ся, тим радше в те вірив, що жінка таки справді покинула єго. От, ганьба тай тільки! І як єму тепер старим на очі показати ся, з яким чолом увійти в їх хату? Та-ж вони мали до него таке довіре, так єго шанували, так любили... а тепер що з того? До-обрий зять, до-обрий, нема що й казати, та ще й такий нівроку ласкавий, що аж

жінка від нього втікає!... І треба-ж то було йому вчора зачіпати біду? а так напнтав собі радості, хоч куди...

Лугович увесь час дороги бродив у сніх гризлих гадках, аж заїхали на клячівське попівство. Їм здавалося, що все, навіть стара хата, дивляться на него якимось з докором та наругою. Від сего зробилося йому так ніяково, що й сам не знав, чи впеїдати, чи навертати коні і втікати що сили з людських очей...

На гуркіт воза старенький, сивий мов голуб тесь вийшов із хати, заслонив дрожачою вже рукою очі перед яскравим світлом сонця та придивившись добре, закликав:

— А-а-а! наш Дизьо! витайте, витай, синку, ну, що-ж там? Гарно, гарно списав ся...

— Та що-ж я тому, тату, винен? Чи-ж я хотів того? — почав Лугович оправдувати себе, думаючи, що річ іде про жінку.

— Та що-ж тут „винен, або не винен“? Як то не хотів? Я тебе зовсім не розумію; я кажу: гарно, то гарно. Але злази-но, небоже, злази, вже у хаті лінше побалакати.

Дизьови страх як не хотіло ся злазити: він зачав помалу розгортати ся та метушити ся, мов квочка на яйцях, щоб лиш як найдовше проволічи се „балаканє“ з тестем.

Старий ще добрий, не хоче тут при челяди, прилюдно тикати сеї справи, але-ж у хаті... Боже, Боже, що-ж він бідний вдіє, коли его зі всіх боків присядуть: і старий і стара і жінка... головонько бідна! Бодай же всі чорти каву пили, а не люде, що то ізза неї вийшло?!...

Він зліз повагом з воза та пустив ся помалу в хату. Тимчасом старий говорив далше:

— Ну, якже народні подвиги вдали ся? А-а, читав, читав у „Бесїді“; добру ти, синку, річ врізав! Ну-ну, звичайно, я вже старий, не здужаю, працюйте ви молодші!

Сі слова збили Луговича до останку з пантелику. Невже-ж се такий сильний глум, такий пекучий насміх?! Кров ударила йому до мозку, в голові аж зашуміло, а мурехи йшли по плечах цілими стадами. Він слухав уважно всього, але сам ніяк не міг здобути ся, хоч би на слівце.

— Касю, Касю, — закликав старий на жінку, — а дай-но що нам перекусити, бо ось зять приїхав, а він змучений сердега, недавно зі Львова.

Дизьбо такі ні-руш не второпав, що се значить і що то далі буде. Може би він сам зачав про жінку, то лінше якось виглядало би в очах її батьків; ну, а що, коли її тут нема, коли вони про ніщо не відають? Ні, лінше за-мовчати; на що самому зраджувати себе?...

Мов на колючках просидів він якийсь ще часок за під-вечірком; говорив лнше про народні справи, та все якось не до річн. Се мабуть покмітили вже й старі, бо якось значно перекидали ся поглядами.

Вкінці Лугович зібрав ся мерщій тай виїхав ніби до дому, допильнувати сіяння озимини.

Вони і слівцем не натякнули про Наталю, видко, ні-чого ще не знають, її тут не було... Ну, де-ж вона могла подітись?!

Він від'їхав занепокоєний ще більше, ніж перше. Ну, нехай же єму хто тепер скаже, де вона поділа ся... Він потону в різних здогадах. — Ага-а! вже є, вже знає, що з нею сталось, так, так, він горло дав би за те... На-таля утікла з тим правником Пенкальським... не инакше, лнш так...

— Їдь, хлопче, до міста! — крикнув на візника. — Чого-ж би сей молодик так часто приїздив до них? От патриот, от будитель народа! Ніби то агітує по селах, ніби просьвічує нарід, а тут йому що иньше на думці, йому чужі жінки в голові... Ех! якби то так попасти паннча в руки... попамятав би він руський місяць!

Але Наталя... він по ній ніколи сего не сподівав ся. Що-ж, що біда, що треба горювати, латати, як можна, се ще не причина покидати свого чоловіка... Боже! чи одні бідують та ще й не так, а проте якось живють. Ні, ні, він ніколи того про неї й не подумав би, та-ж він її так лю-бив, так її вірив... а вона що? Завела, ошукала єго, та ще й ганьби та сорому наробила перед цілим сьвітом. Ой, бідний він, бідний, що тут почати з тим лихом? Та се нечесть по вічні часи!

Вздовж дорогою до міста Лугович роздумував над своєю халепою, гриз ся, попадав у розпуку, аж волосе дер з голови. В'їхали в місто. На дворі вже цілком смеркалось. По жидівських домах блимали сабанові світила, бо була п'ятниця. Цілі гурми нескладно, за те багато прибраних Жидівок та гордих Жидків ішли повільною ходою вздовж улицями, підбomкуючи під носом сабанові мелодії.

Лугович ніяк не міг здобути ся на те, щоб тій незнаній товпі глянути просто в очі. Він схилив голову на груди та старав ся оминати їх погляду. Сором, і то тяжкий сором прибив его зовсім. Їму здавало ся, що кожда сьвяточно одягнена жидівська стаття з погордою та докором позирає на „ґалеха“, що їму жінка з другим утікла. Їму прочувало ся, що кождий з них шепче: „Ти драб, ти лайдак, а не ґалех!“

— Моє поважане, єґомость! — привитав ся з Луговичем знакомий урядник. — А що то ви, отче, який баль справляєте, чи може вже срібне весіле, що так з часта навідуєте ся до міста? Рано бачив вашу добродіюку, а от тепер і ви причвалали! Щось то не мале буде, призначайте ся, єґомостюню; самі бавите ся, а нас не просите нікого, бач, які гречні!

Луговичу здавало ся в тій хвилі, якби дістав по лиці. Кров сильною течією приплила до лиця і закрасила его, мов кармазин.

„Лайдак! — думав він — добре знає, що мені жінка утікла, а вдає, що й не здогадує ся нічого, ще й кепкує собі з людського нещастя. „Срібне весіле“, от диви, який дотепний!“ Далі запанував трохи над вибухом злости і відповів глумливо та гірко разом:

— То ми, добродію, мали виїхати на залізницю по жінчиних рідних. А ви випадком не запримітили, чи не поїхала моя жінка на дворець, бо щось годі з нею здибатись. Лугович скрутив так на-скорі, щоби і дати причину, чого вони обоє нині в місті та щоб затерти здогади урядника про жінку.

— Власне, власне я бачив її, деє у тім напрямі поїхала, — поспішив ся знакомий сказати.

— Гонн! — гукнув панотець на візника і, не розпроцавившись навіть з урядником, від'їхав.

„Ага-а! тепер уже все ясне, як сонце; тепер уже впевнив ся! Ні, він її дурно не посуджував, він не помилив ся... Так, так, вона его зрадила, зломила присягу, утікла з Пенкальським... Ох! щоб їх тепер дігнати, на скамате розніє би, побивав би обоє негідників... От, вір тепер людям, коли власна жінка — не жінка, а ящірка, гадина сороката...“

Що-ж йому тепер починати, як брати ся за діло? Писати гончі листи, питати за нею?... Ні, ні, він того не зробить, сором таке робити, голосити по світі родинний скандал... А що-ж ниніше, яка рада, який спосіб?!

Лугович побивав ся на всі боки, як птаха в клітці, роздумував, як поладити справу і ніяк не міг рішити ся; все вкінці вертав до одного: проклинав, на чім світ стоїть, Пенкальського...

В его нутрі бурило ся, кипіло мов у кінті, він не здавав собі справи з того, де він і що робить. Візник тимчасом їхав домів, зрозумівши так єгомостве „гонн“. Він крадькома споглядав на панотця та не міг таки вгадати, що з ним діє ся. „Певно так в середині приперло — вивав на щасливу думку — бо де-ж так довго товч ся по грудю.“

Дійшовши з трудом до такого висновку, візник здержував коні, що мериці гнали до дому, щоб єгомоства ще гірше не розібрало. Нарешті притьопались до дому, в'їхали та подвіре. Віз підскочив на високім порозі брами, гуркнув здоровезно і станув.

Зміна руху пробудила панотця із задумчивої нестями. Побачивши себе дома, він скочив з воза та пішов сам не свій у хату.

Прохогом влетів до покою і остовпів... На витертій, цератовій софці сиділа Наталя Луговчка і нишпорила щось там коло клуночків, позавиваних у жовтий склеповий напір та поветромлюваних у солону.

Вона глигнула на чоловіка і також здивувала ся не мало, бо его вигляд був зовсім незвичайний, а то може троха й страшний... Він стояв неповорнуто на тому самому

місці біля дверей, впиливши очі в жінку, мов би сумнівався, чи се справді вона, чи лиш може привид...

— Тобі що, Дизю? — промовила жінка перша. — Чого-ж ти так став, як вкопаний, чому не роздягася?

Він ще й тепер не ворухався ні трошки, лиш дивився невпинно в жінку.

— А куди то сіомість цілий день тягалися, га-а? — почала жартом їмость.

— На-та-лю, ти справді тут, тут у мене дома?! — промовив він якось дуже дивним тоном.

— Ха-ха-ха! — зареготала вона, — ти щось так, неначе яку трагедію імпровізуєш, коханий Дизьку!

— Ти поїхала так несподівано, а я думав, що ти справді...

— На маєш, — перебила Наталя, мов би оправдуючись; — та що-ж тут такого дивного, що поїхала, треба було до міста, тай годі! Дивви-но, яких я горників купила на набіл! Бо тота твоя славна Настка старі вже всі до одного побила. Я-ж тобі давно казала, що вона штурнак!...

В. Т.

